

Covenant & Conversation

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

ŞOFETİM • שפטים

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ל"צ) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

COVENANT & CONVERSATION ÖZET

Büyüklik Tevazudur

- Bu özet, Rabbi Sacks'ın 2012 yılında yazmış olduğu makaleden uyarlanmıştır. Makaleye [buradan](#) ulaşabilirsiniz.

Bu haftaki *perasha*da kral hakkında büyüleyici bir ayrıntı vardır. Burada, kralın, kendi *Sefer Tora*'sını yazmak ve onu "hayatının tüm günlerinde okumakla" yükümlü olduğunu öğreniyoruz. Bunun amacı, kralın Tanrı korkusuna sahip olması ve Tora kanununa sadık kalması, ayrıca kalbinin, kardeşlerinin üzerinde kibirlenmemesidir. Özde, kralın tevazu sahibi olması gerekirdi. Ülkenin en yüksek konumundaki kişinin bile kendisini halkın üzerinde hissetmemesi gerekiyordu.

Bu, Yahudiliğin siyasi liderlik hakkındaki anlayışı açısından son derece önemlidir. Özellikle krala verilmiş olan diğer *mitsvalara* baktığımızda onların da tümüyle, iktidar sahibi birinin aklını çelebilecek konularda olduğunu görmekteyiz: çok fazla at sahibi olmamalıdır, çok fazla kadınla evlenmemelidir ve aşırı servet biriktirmemelidir. Kralın kendisini kanunun üzerinde görerek bu gibi akıl çelici etkenlere kapılma riski her zaman vardır. Hahamlarımızın gözlemledikleri üzere, tüm insanların en bilgisi olan Şelomo A-Meleh, krallara yönelik bu kanunların üçünü de ihlal etmiş, bu da monarşinin düşüşünün başlangıcı olmuştur. Şelomo bu davranışını, söz konusu emirlerin önlemeyi amaçladığı yanlışlardan kaçınabileceğini söyleyerek gerekçelendirmiş, ne var ki, sonunda tam da Tora'nın haklarında uyarıda bulunduğu o yanlışlara düşmüştü. **İktidarın kibri, çöküşüdür. Kibir, insanı kaçınılmaz cezaya götürür.**

Tora'nın – sadece bir incelik değil, elzem bir nitelik olarak – tevazu üzerindeki ısrarının sebebi budur. Krala saygı ve onurla davranmak gerekirdi, ancak kendisi, içinde alçakgönüllü olmalıydı. Rambam bunu güzelce ifade etmiştir:

"Tora, tıpkı [krala] büyük bir onur bahsetmesi ve herkesi ona hürmetle yükümlü kılması gibi, aynı şekilde ona da kalbinde alçakgönüllü... olmasını emretmiştir... Hem küçüğe hem de büyüğe karşı lütufkâr ve merhametli olmalı, onların iyilik ve refahıyla ilgilenmelidir. İnsanların en mütevazısının bile onurunu korumalıdır... Daima büyük bir tevazu ile davranmalıdır. Öğretmenimiz Moşe'den daha büyük kimse olmamıştır..." (*İlhot Melahim [Kral Kanunları] 2:6*).

Yahudilikteki en yüksek rol modelimiz Moşe'dir. Bunun en önemli sebeplerinden biri onun "son derece alçakgönüllü, toprağın yüzeyi üstündeki insan ırkının tümünden" daha alçakgönüllü olmasıydı. Burada sözü edilen alçakgönüllülük; zayıflık, çekingenlik veya özgüven eksikliği anlamına geliyor değildir. Silik veya ezik olmakla alakası yoktur. Moşe bunların hiçbirini değildi. Alçakgönüllü olmak, başkalarını onurlandırmak ve onları sizden daha az önemli olmayan insanlar olarak görmektir. Ben Zoma'nın "Kim onurlandırılır? Başkasını onurlandıran" derken kastettiği şeydir bu.

Bu fikir, Hahamlarımızın önemli bir öğretisinde ifade bulmuştur: "Kutsal ve Mübarek Tanrı'nın büyüklüğünü bulduğun her yerde, O'nun alçakgönüllülüğünü bulursun." Örneğin Tora, Tanrı'nın "Büyük, Kudretli ve Heybetli Tanrı" olduğunu ilan etmesinin hemen ardından "Yetim ve dul için adaleti uygular, yabancıyı sever, ona ekmek ve giysi verir" diye ekler. Tanrı, seviye farkı gözetmeksizin herkesi önemser. Büyüklik tevazudur.

Bunun çağımızdaki çarpıcı bir örneğini Kraliçe II. Elizabeth ortaya koymuştu. Holokost'tan kurtulanların bir araya geldiği bir buluşmada Kraliçe, programındaki ayrılma saati gelmesine rağmen oradan ayrılmayıp, uzun süre katılanların yanında kalmış, tüm dikkatini odaklayarak her bir Holokost kurtulanıyla yakından ilgilenmişti. Onun bu davranışından son derece etkilenen Holokost kurtulanları, ardı ardına Rabi Sacks'a gelip "Altmış yıl önce, ertesi gün hayatta olup olmayacağımı bile bilmiyordum, bugün ise Kraliçe ile konuşuyorum" demişlerdi.

Bir zamanlar insanlık dışı muamelelere maruz kalmış olan bu insanlar, şimdi önemli birer kişi olarak onurlandırılıyorlardı. İşte gerçek alçakgönüllülük buydu: Kendini alçakta tutmak değil, başkalarını yüksekte tutmak. Ve alçakgönüllülüğü bulduğunuz yerde, büyüklüğü de bulursunuz.

Bu, her birimiz için bir derstir. Karlin’li Rabi Şelomo, “Günahın en büyük kaynağı, Kralın evlatları olduğumuzu unutmaktır” diye öğretmiştir. Tanrı’ya ‘Avinu Malkenu’ (“Babamız, Kralımız”) diye hitap ettiğimiz ünlü bir dua vardır. Eğer Tanrı, Kralımız, aynı zamanda Babamız ise, o zaman hepimiz bir kraliyet ailesinin üyesiyiz ve o şekilde davranmalıyız. Ve asaletin işareti alçakgönüllülüktür.

Gerçek onur, bize verilen değil, bizim verdiğimiz onurdur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Güçlü bir konumda olan biri nasıl alçakgönüllü kalabilir?
2. Bu hafta evde, okulda veya arkadaşlarınızla iken alçakgönüllülük ilkesini nasıl uygulamaya geçirebilirsiniz?
3. Tanah’taki başka hangi liderler Moşe ile aynı alçakgönüllülük niteliklerini taşıyordu?

PERAŞA ÜZERİNE

YAZAN: SARA LAMM

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

Kısaca Peraşa

Moşe, Bene Yisrael'e, yaşadıkları her yerde yargıçlar ve memurlar atamaları talimatını vermektedir, zira adalet yüksek bir değerdir. Adli davalarda, herhangi bir hükmün verilebilmesi için güvenilir iki şahidin tanıklık ifadesine ihtiyaç vardır. Moşe, her nesilde Tora kanununu açıklayacak Tora bilgeleri olacağını ve halkın onların kararlarına katiyetle itaat etmeleri gerektiğini söyler. Ayrıca kazara işlenen cinayetler sonrasında katillerin kaçabileceği sığınma şehirlerinden, kralları ilgilendiren kanunlardan ve putperestlik ile büyüü yasaklayan emirlerden bahseder. Askeri kanunlardan yeni evliler, yeni ev inşa edenler, yeni bir bağ dikenler ve savaştan korkanlar muaf tutulur. Orduların, kuşatma sırasında doğadaki değerli kaynakları mahvetmesi yasaktır ve daima önce barış teklifinde bulunmalıdırlar.

RABİ SACKS'IN FELSEFESİ Derinlere Dalmak

Tora'nın krallar için öngördüğü kurallar, talep ettikleri esas nitelik açısından çarpıcıdır: tevazu. Etrafı onur ve saygıyla çevrili bir kral bile, kalbini, kendisini kanunun üzerinde görmeye karşı korumakla yükümlüdür.

Yahudi kanununda kendi onurundan feragat etme yetkisi olmayan tek kişi, rolünün ağırlığı sebebiyle, kraldır (*Kiduşin* 32a-b). Yine de, kralın harici debdebesi ile içsel duyguları arasında tam bir zıtlık olmalıdır.

Rambam, gerçek büyüklüğün, kendinizi alçaltmak değil, başkalarını yükseltmek olduğunu öğretir – tıpkı halkın yükünü taşıyan ve saygıyla konuşan Moşe gibi. Yahudi düşüncesinde bir insanın konumu ne kadar yüksek olursa, etrafındaki insanları onurlandırma görevi de o kadar önemlidir.

Kraliçe Elizabeth'in, Holokost kurtulanlarının yaşadıklarını dinlemeye önem vererek, karşısındaki herkese sanki ülkeyi ziyaret eden yabancı bir devlet başkanymış gibi davranmasının hikâyesi, bir kraliyet simasının, kendisi yerine başkasını yükseltmesinin bir örneğidir. Altmış yıl öncesinde bu insanlar son derece kötü muameleye maruz kalırken, birer insan olarak bile görülmediklerini hissetmişlerdi. Ama o gün kendilerine kraliyet onuru verilmişti.

Buradaki ders çağları aşar niteliktedir: gerçek onur, aldıklarımızda değil, verdiklerimizdedir – özellikle de dünyanın görmezden gelme eğilimi gösterdiği kişilere.

Peraşa Aktivitesi

Kraliyet Hizmeti Bayrak Yarışı

Şabat'tan önce, "kraliyet hizmeti" eylemlerinden oluşan 10-20 maddelik bir liste hazırlayın. Örnekler: Birinin önünde eğilmek, bir oyuncuyu yelpazelemek, bir kişiye aynı nesneden 3 tane getirmek veya başka bir oyuncuyu taçlandırmak gibi. Oyun zamanı geldiğinde, herkes sırayla Kral ya da Kraliçe rolünü üstlenecek. Bu sırada listeden, 3 hareketten oluşan bir dizi seçilecek ve bu hareketler gruptaki birine yönlendirilecek. Bunları ezberlemek ve sırayla gerçekleştirmek için 60 saniyeniz olacak. Sırayı unutmak, karıştırmak veya sürenin dolması, diziyi sıfırlar. Oyun herkes Kral/Kraliçe olana veya tüm grup başarılı bir dizi oluşturana (yani herkes rolünü doğru zamanda doğru şekilde yerine getirene) kadar devam edecek.

HER YAŞ İÇİN BİR HİKÂYE

Kendini Dizginlemenin Kralı

Raban Gamliel'in oğlunun düğünüydü. O gün ailesiyle birlikte etrafı neşe, müzik ve onur konuklarıyla çevriliydi. Salon doluydu, masalar kurulmuştu ve kutlama başlamıştı.

Raban Gamliel sadece "hatan"ın (damat) babası değil, aynı zamanda seçkin ve bilge bir öğretmendi; üstelik *nasi*, yani Yahudi halkının lideriydi. Böyle birinin, kendisi baş masada oturmuş, gelenlerin selam ve tebriklerini kabul ederken, konuklarla ilgilenme işini hizmetkârlarına bırakacağını düşünebilirdik. Ama Raban Gamliel baş masada değildi. Konukların arasında sessizce dolaşüyor, tepsiler dolusu yiyecek taşıyor, konuklara şarap ikram ediyor ve kimsenin herhangi bir eksiği olmadığından emin oluyordu. Her biriyle şahsen konuşarak, "Bir şeye ihtiyacınız var mı? Biraz daha ikram edebilir miyim?" diye soruyordu. Karşılaştığı her kişiyle ilgilenirken, herhangi bir resmiyet veya mesafe olmaksızın konuşuyordu.

Öğrencilerinden bazıları onu faaliyet halinde izliyor ve bu durumdan rahatsız oluyorlardı. "Yisrael'in *nasisinin* bir garson gibi hizmet etmesi doğru mu?" diye soruyorlardı, salondaki en saygın adamın böyle bir iş yaptığını görmekten duydukları şaşkınlıkla.

Bir diğer büyük öğretmen ve Raban Gamliel'in yakın çalışma arkadaşı Rabi Yeoşua, öğrencilerin bu sözlerini duydu ve şaşkınlıklarını fark etti. Yanlarına gidip onlarla konuştu ve şöyle dedi: "Halkımızın en büyüğü olan babamız Avraam da kendi misafirlerine bizzat hizmet etmiş, yemek yerken yanlarında hazır durmuştu. Eğer Avraam başkalarına kendi elleriyle hizmet edebildiyse, Raban Gamliel de tabii ki aynısını yapabilir."

Öğrenciler anladılar. Gördükleri şey, liderin onurunun alçılması değil, aslında ona onur veren şeyin ta kendisiydi.

- Öğrenciler kendi statülerini başkalarını onurlandırmak için nasıl kullanabilirlerdi?

AFTARA ÜZERİNE

YAZAN: RABİ BARRY KLEINBERG

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN ÖĞRETİLERİNDEN
ESİNLENİLMİŞTİR

AFTARA ÖZETİ

Kısaca Aftara

Yeşayau 51:12-52:12

Bu haftaki *aftara*, Tanrı'nın, halkına yönelik teselli ve kurtuluş mesajına devam etmektedir. Tanrı, Yisrael'e, etten kemikten zalimlerden korkmamalarını söylemekte ve Kendisi'nin, onların ebedi teselli edicisi ve koruyucusu olduğu konusunda güvence vermektedir. Halk büyük acılar çekmiştir.

Yeruşalayim, Tanrı'nın gazap kadehini sonuna kadar içmiş ve yapayalnız bırakılmış bir kadın olarak tasvir edilir. Ancak Tanrı, bu kadehi onun elinden alıp, içmeleri için, ona zulmedenlerin eline vereceğine söz verir.

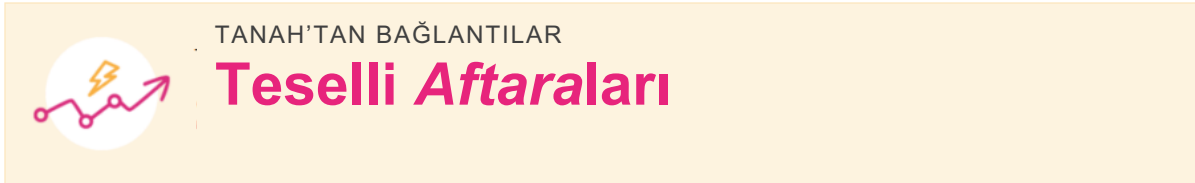
*Perek 52'*de Yeruşalayim'e, uyanıp kalkması, güç ve görkeme bürünmesi çağrısı yapılır, çünkü aşāğılanma dönemi artık sona ermiştir. Halk sürgünden özgürlüğe kavuşturulacak ve Tanrı'nın İsmi'ni ve aralarındaki varlığını bilecektir.

Aftara güzel bir ilanda bulunur: "Ne kadar hoş, dağların üstünde müjdecinin ayakları! Barış duyuruyor, iyi haberler veriyor, kurtuluşu duyuruyor!" (Yeşayau 52:7). *Aftara Bizzat A-Şem*'in öncülük edeceği, güvenli ve görkemli bir dönüş vaadiyle sona erer.

• **Barış mesajı neden dağların üzerinden gelmektedir?**

Martin Luther King'in ünlü konuşması, "Her vadinin yükselteceği, her tepenin ve dağın alçaltılacağı... ve A-Şem'in görkeminin açığa çıkacağı" (Yeşaya 40:4-5'ten alıntı) bir geleceğe atıfta bulunur. Acaba King, neden dağın tepesine çıkarak vaat edilmiş toprakları görmekten bahsediyor olabilir?

Bu haftaki *aftara*, *Şeva DeNehamata*, yani Teselli Yedilisi olarak adlandırılan ardışık yedi *aftaranın* dördüncüsüdür.

Aftaramızdaki teselli kehaneti, halkın düşkün ruh haline odaklanması açısından, kendisinden önceki iki *aftaraya* (Vaethanan ve Ekev *aftaraları*) benzer niteliktedir. Nitekim o iki *aftara* da, biri Bet Amikdaş'ın yıkılışı sonrasında, diğeri de Asurluların, Hizkiyau'nun oğlu Menaşe'nin günlerindeki ağır zulüm döneminde olmak üzere, halkın, içinde bulunduğu zor durum nedeniyle yas tutmasını anlatır. Halk, cezasını çektikten sonra, Tanrı'nın onları kurtarmaya kabil ve istekli olduğuna inanmalıdır; ancak kendisini bu inanç düzeyine yükseltmekte güçlük çekmektedir.

Yeşayau, telaşla gerçekleşmeyen bir kurtuluşu tasvir eder. Bu tasvirde, diğer uluslar, Yisrael halkına, ülkelerine geri dönüş yolunda ve burayı inşa etmelerinde destek olmaktadır. Bu uluslar "Tanrınız A-Şem'in uğruna" (Yeşayau 55:5) Yisrael'in kralına koşacaklardır. Başka bir deyişle, günlerin sonuna dair kehanette olduğu gibi, Tanrı'nın yollarını öğrenmek için Bet Amikdaş'a geleceklerdir. "Çünkü, Tsiyon'dan çıkar Tora, ve Yeruşalayim'den [çıkarak] A-Şem'in sözü."

- **Bu haftaki peraşayla herhangi bir bağlantı görebiliyor musunuz?**
- **Sizce neden yedi teselli *aftarası* vardır?**

NEVIİM KİTAPLARI BAĞLAMI

Rabi Sacks'tan *Rüyalar* Üzerine

Aftaramız, gelecek için rüya gibi bir ümit mesajı öngörmektedir. Rabi Sacks rüyalar ve hayaller hakkında şunları yazmıştı:

“İnsanlar bazen bana, içinde bulunduğumuz yapay zekâ çağında bizi insan yapan şeyin ne olduğunu soruyorlar ve ben de şöyle cevap veriyorum: Hayal kurma kabiliyeti. Şimdiden farklı bir geleceği hayalimizde canlandırma ve onu gerçeğe dönüştürmek üzere eyleme geçme yönünde benzersiz bir kapasiteye sahibiz. Tanah'ta, hem şahsen rüyalar görmüş hem de başkalarının rüyalarını yorumlamış olan Yosef'ten, en büyük konuşması 'Bir hayalim var' olan Martin Luther King'e kadar, insan ruhunun kahramanları, rüya ve hayalleri ciddiye almış ve onları, olasılık ufuklarımızı genişletmek için birer araç olarak kullanmışlardır.

Peygamber Yoel 'Yaşlılarınız hayaller kuracak ve gençleriniz vizyonlar görecek' sözleriyle ifade ettiği bir zamanı öngörmüştü. Hayal kurma kabiliyeti ve hayallerimizi gerçeğe dönüştürmemize yardım edecek insanlar bulabilme yeteneği, bizi kader adı verilen hapishaneden özgür kılan şeylerdir. Bu yüzden, asla hayalleri hafife almayın. Onlar, insanı bunalıma sokan mevcut dünyadan, mümkün olabilecek ümit dolu dünyaya giden yolumuzdur.”

Haftanın Alıntısı

“En önemli şey hayal kurmaktır. Ne yapmak, ne olmak ve neyi başarmak istediğinizi hayal edin. Halkımızın hikâyesinde yazmak istediğiniz bölümü hayal edin. Dünyada hangi farkı yaratmak istediğinizi hayal edin... [Hayaller] geleceğimiz hakkında düşünmeye başladığımız yerdir. Yolculuğumuzun yönü hakkında işaret verirler.”

The Two Journeys [İki Yolculuk], Bamidbar, Covenant & Conversation, Yahudiliğin Hayat Değiştiren Fikirleri

Biraz Daha Düşünelim

Henüz uygulamaya geçirmediğiniz, ama dünyaya iyi bir şeyler katmanızı sağlayabilecek bir hayaliniz nedir?

The Rabbi Sacks Legacy, Rabi Lord Jonathan Sacks'ın bir Tora öğretmeni, bir liderler lideri ve ahlaki bir ses olarak zaman üstü ve evrensel hikmetini devam ettirmektedir.

Rabi Sacks'ın birçok yazısını, yayınlarını ve konuşmalarını keşfetmek veya Legacy'nin çalışmalarını desteklemek için www.RabbiSacks.org adresini ziyaret edin ve The Rabbi Sacks Legacy'yi sosyal medyada takip edin: [@RabbiSacks](https://www.instagram.com/RabbiSacks).

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.

"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaştığım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlantısıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks